

Underrättelse om en och annan til i akt tagande nödig omständighet wid hafs-fiskerierne, jämte förklaring öfwer medföljande tabeller eller chartor. Stockholm, tryckt uti kongl. tryckeriet, 1754.

1754

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

*Edon.
Teika
(Br.)
1754
1700-1829*

Anderrättelse

Om

En och annan til i aft tagande nödig om-
ständighet wid

Safs = Sifferierne /

Tämte Förklaring öfwer medföljan-
de Tabeller eller Chartor.

STOCKHOLM, Tryckt uti Kongl. Tryckeriet,

1754.

Anders

2

und gibt dem... in...
sich...
...

...

...

STOCKHOLM, ...

Underrättelse

46

Om

En och annan til i aft tagande nödig om-
ständighet wid

Safs = Sifferierne /

Tämte Förklaring öfwer medföljan-
de Tabeller eller Chartor.

STOCKHOLM, Tryckt uti Kongl. Tryckeriet,
1754.

44

Ueber die

in

den Jahren 1750 bis 1755
in der Stadt Stockholm

Abhandlung

von der Natur und
der Ursachen der Cholera

STOCKHOLM, bey der Buchhandlung von J. G. W. G. 1755

1755

§. 1. **S**ill-fisket i öfna Sidan med Buysen, Tab. I. Tab. I.
 bör et Nät, som, enligt Tab. I. N:o 1. 2. Tab. I.
 3. och 4, är sammansatt af fyra slingor el- N:o 1. 2.
 ler fjerdedelar, bestå af 720 maskor i lång- 3 och 4.
 den, och 300 maskor i djupelen, och för-
 färdigas af god fin-häcklad Riktig Kårn-hampa. Af
 1. Skålp. bör spinnas 180 famnar Garn, hvilka utgö-
 ra i bindningen 25½ maskor, råknat til 11. maskor på en
 Svensk aln. Således kommer hvarje slinga at väga
 28 Skålp.

§. 2.

Nätet fringsättes på den öfre, så wäl som bägge up-
 stående sidor, med en dubbel telning, eller Pees,
 Tab. I. N:o 5., spunnen af god tre-sträng Hampa, af Tab. I.
 ordinaire sex garns linas tjocklek, den ena delen slagen N:o 5.
 med, den andra mot. Samma telning maskas med Nät-
 garn til Nätet sålunda, at ehuruwäl Nätets längd ut-
 gör ungefehr 22 famnar, blifwer det dock på sin tel-
 ning ihopa dragit til 17 å 18 famnar, som är öfra tel-
 ningens längd. De 75 maskor på upstående sidan för
 hvarje slinga, eller 300 maskor för hela Nätet, maskas
 på telningen til 7¾ å 8 famnar hvarje sida; och lemnas
 ännu wid telningen så wäl uti upstående sidorne, som i
 längden, eller öfwanwarande delen ¾ famnar, at fästa
 Nätet på Speer-repet.

§. 3.

Sil hwart Nät fordras 120 Staalkar eller åndar, 2 och
 Tab. I. N:o 6, af en alns längd och ordinaire sex Tab. I.
 garns linas tjocklek, som så twinnas, at den ena åndan N:o 6.
 har har

har et öga, genom hwilket den trådes i hwarje flette
maska af Nåtet omkring telningen, och fästes sedan
med den andra ändan omkring Speer-repet, Tab. I.

Tab. I.

N:o 7.

§. 4.

Sedan fästes Nåtet på Speer-repet, som gemenligen
bör hålla 60 famnar af $2\frac{1}{4}$ tum's tjocklek, hwilket
delas i fyra delar à 15 famnar, tjenande til fyra särstil-
de Nät, och på hvars yttersta ända et öga splitsas,
som klådes med Sjömans garn, eller Hyfling: til lyf-
tandet af Nåtets öfre del sättes på Speer-repet et par-
tie kork, som skäres ungefärligen 5, 6 à 7 tum i läng-
den, samt 3 à 4 tum i bredden, alt efter som hela kork-
stycket det medgifwer. Denna kork bindes fast med Sjö-
mans garn 3 à 4 halffslag omkring Speer-repet, en half
famn imellan hwarje kork. På inre ändan af Speer-
repet splitsas en Seling, No: 8. med hwilken Nåtet och
desz tilbehör fästes wid svåra repet, som består af 60
famnars längd och $2\frac{1}{4}$ tum's tjocklek, 36 garn starkt utom
hvert-garnen, tjenande til 8 Nät, à $7\frac{1}{2}$ famn hwardera.

N:o 8.

§. 5.

Sedan Nåten blifwit med deras telning, Staalkar,
Speer-rep, Kork och Seling, särskildt sammansatte,
så fästes hela redskapen tillsammans således, at Nåten
bindas med Nätgarn tilhoppa ungefärligen en fot imellan
hwart band; Dock lemnas en öfning, N:o 9. imellan
det 4:de, det 12:te, det 25:te, och sidst det 38:de
Nåtet.

N:o 9.

§. 6.

så bör han wara hwit målåd ofwan watnet; åfwen som
 bottnen bör färgas röd och med hwita bokstäfwer Buysens
 och egarens namn och henvist bemärkas. Wid det yt-
 N:o 16. tersta fjerde Nätet fästes åfwen en half-tunna, N:o 16,
 at derigenom desto bättre kunna förnimma, om Nätet
 hållit sig redigt. Utom de ordinaire Wakare, bör der-
 jämte, wid hwarje fjerdedel af Nätet, en hel tunna,
 N:o 17. N:o 17, fästas med en tre fammars wål flådd 36 garns
 Tråß, dels til understöd för de andre wakare, dels til
 uphysning för andre Fiskare.

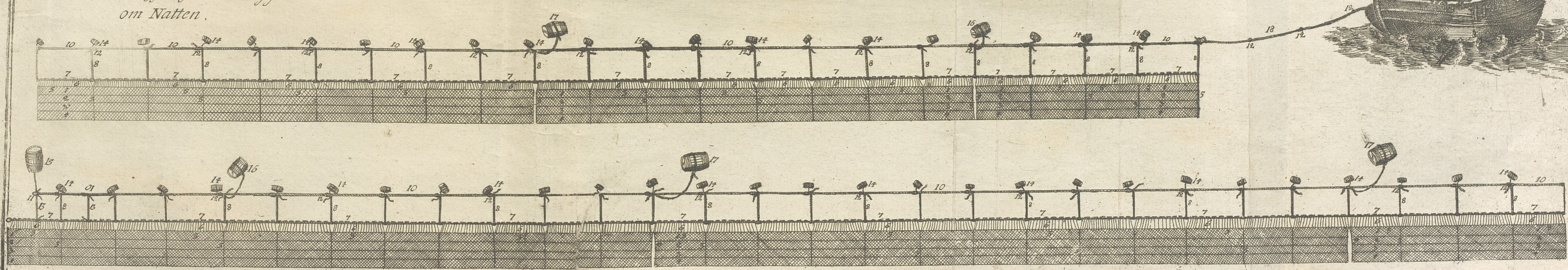
§. 8.

När Buysen kommit til fiske-stället och det lider mot
 aftonen, så seglar man tils man bekommer et rym-
 ligt ställe, och ej är insperrad af andre derstädes waran-
 de Fiskare. Man stryker då först neder Stor-seglet, til
 at dermed gifwa de omkring liggande Fiskare tillkänna,
 at man tänker på det då innehaftwande stället begynna
 at kasta ut sina Nät, på det de, som icke strukit sitt
 Stor-segel, måge, i anledning deraf, wika undan och
 lemna rum åt den, som först strukit berörde Se-
 gel. Tab. II. Lit. A, och då gör sig färdig til Nätens
 utkastande. Då seglar B. undan, emedan han är den
 Lit. B. först nämde för när; Likaledes söker C sig et beqwäm-
 Lit. C. ligare ställe, emedan D redan strukit sitt Stor-segel;
 Lit. D. Men som E redan är i arbete, så gifwer han D tekn, at
 Lit. E. segla längre utur wågen: Swilket tekn sker med en haf,
 som wid Flagg-spelet hålles i wädret. Så länge sam-
 ma haf är upfatt, gör den andra Buysen Stor-seglet
 fast, och löper för Fäcken ifrån honom.

Förteckning öfver Siffrorna uti Tabellen I.

1. 2. 3. 4. Beteknar Nätet med fjära Slingor, Långt 18 famnar, djupt 8 famnar.
5. Pees eller Tebungen 18 famnar långa.
6. Staalvar 2 fot långa.
7. Sperep 15 famnar långa.
8. Sefingar 7½ famnar långa.
9. Opningen på Nätet.
10. Swära Repet långt 742 famnar utom bords.
11. Ögat på yttre Repet.
12. Stäpparna på Repet 14 famnar Särskilda.
13. Half Sefingar på yttre 2de Nätet.
14. Brejls eller Wakare.
15. PollsBrejls eller yttersta Kännetecknet.
16. Half Tunna på 4de Nätet
17. Hela Tunnor.
18. Längd ifran Buijsen till Nätet 42 famnar
19. Sielfwa Buijsen som han ligger om Natten.

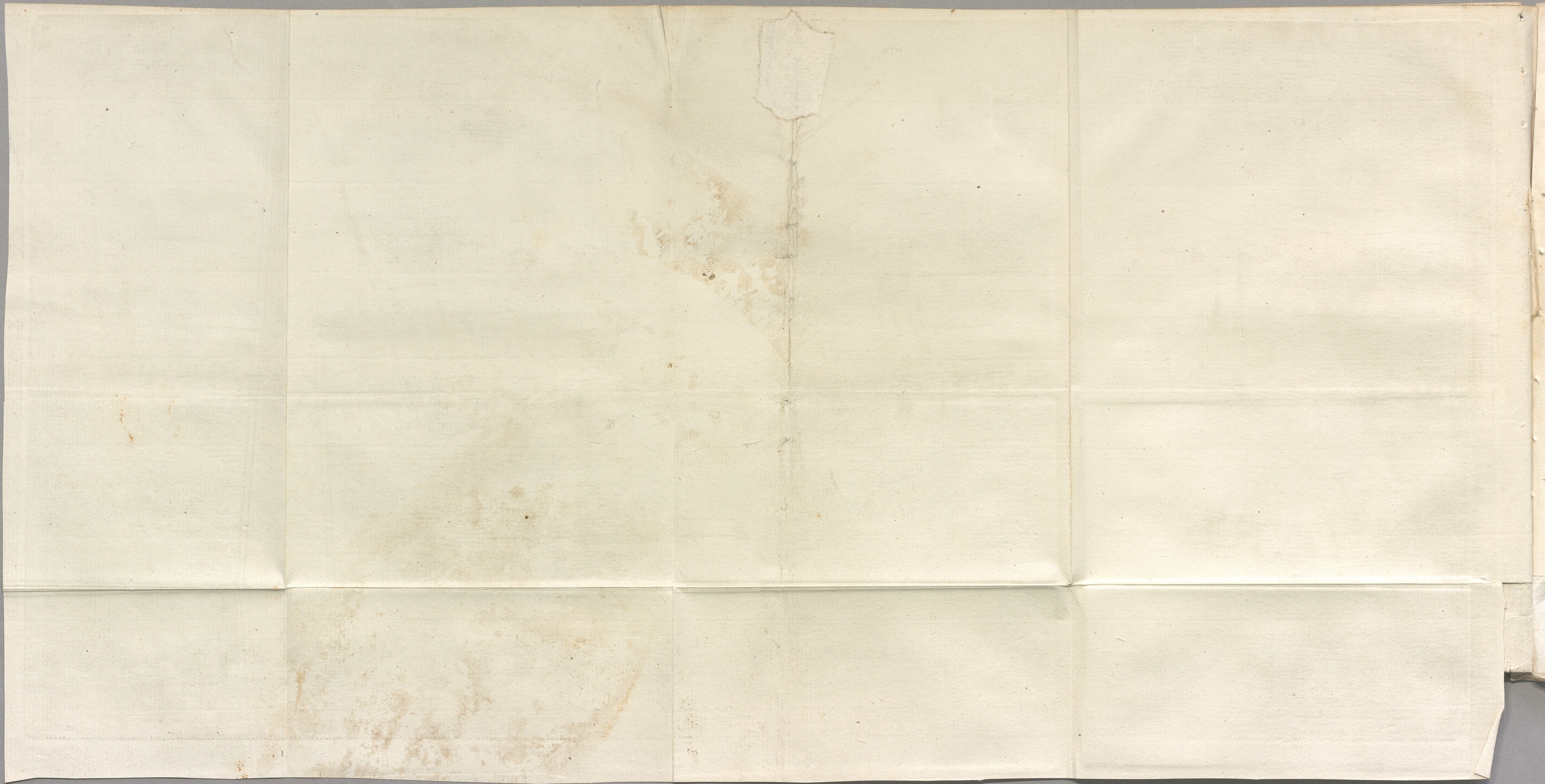
TAB. I.

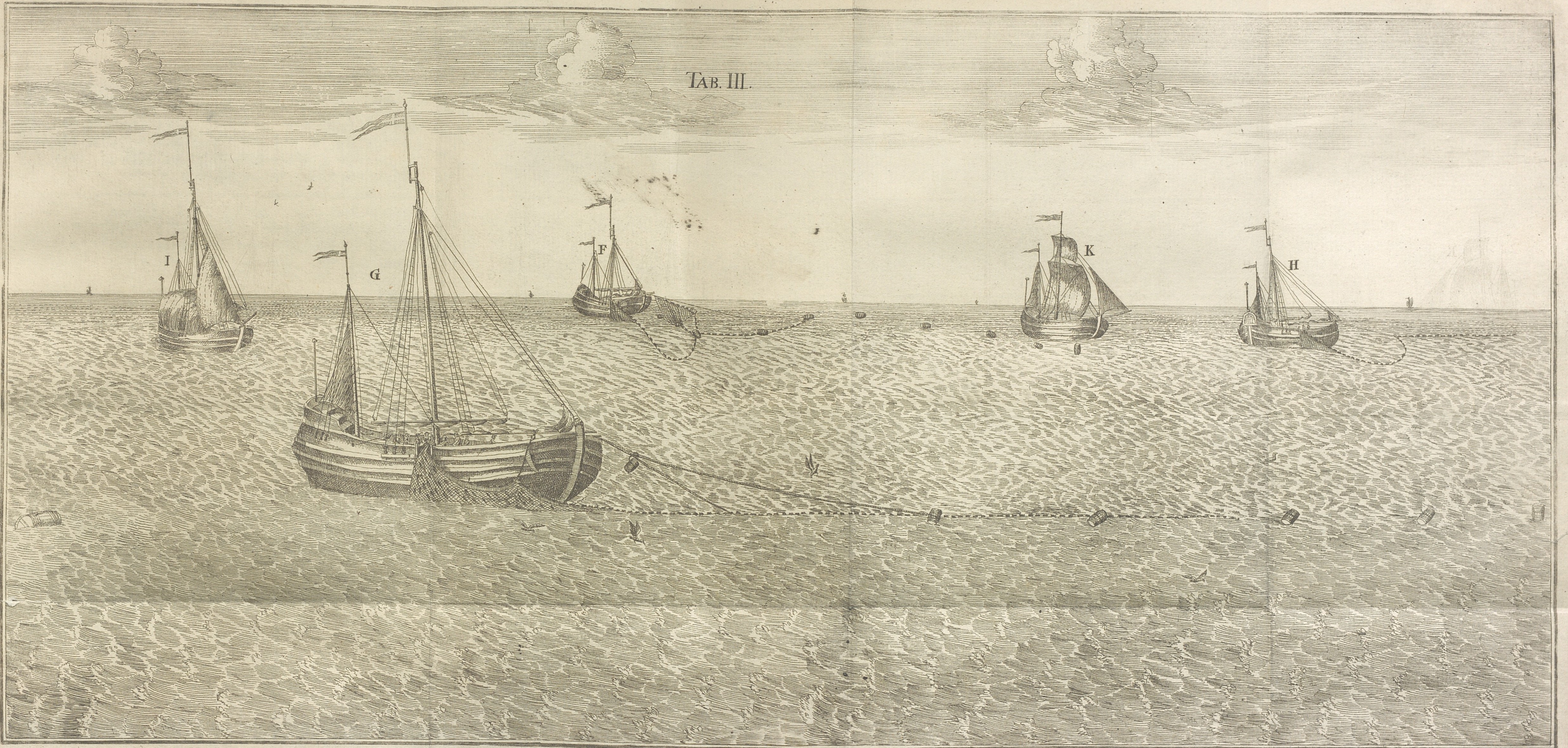
1754. Hals
Hals

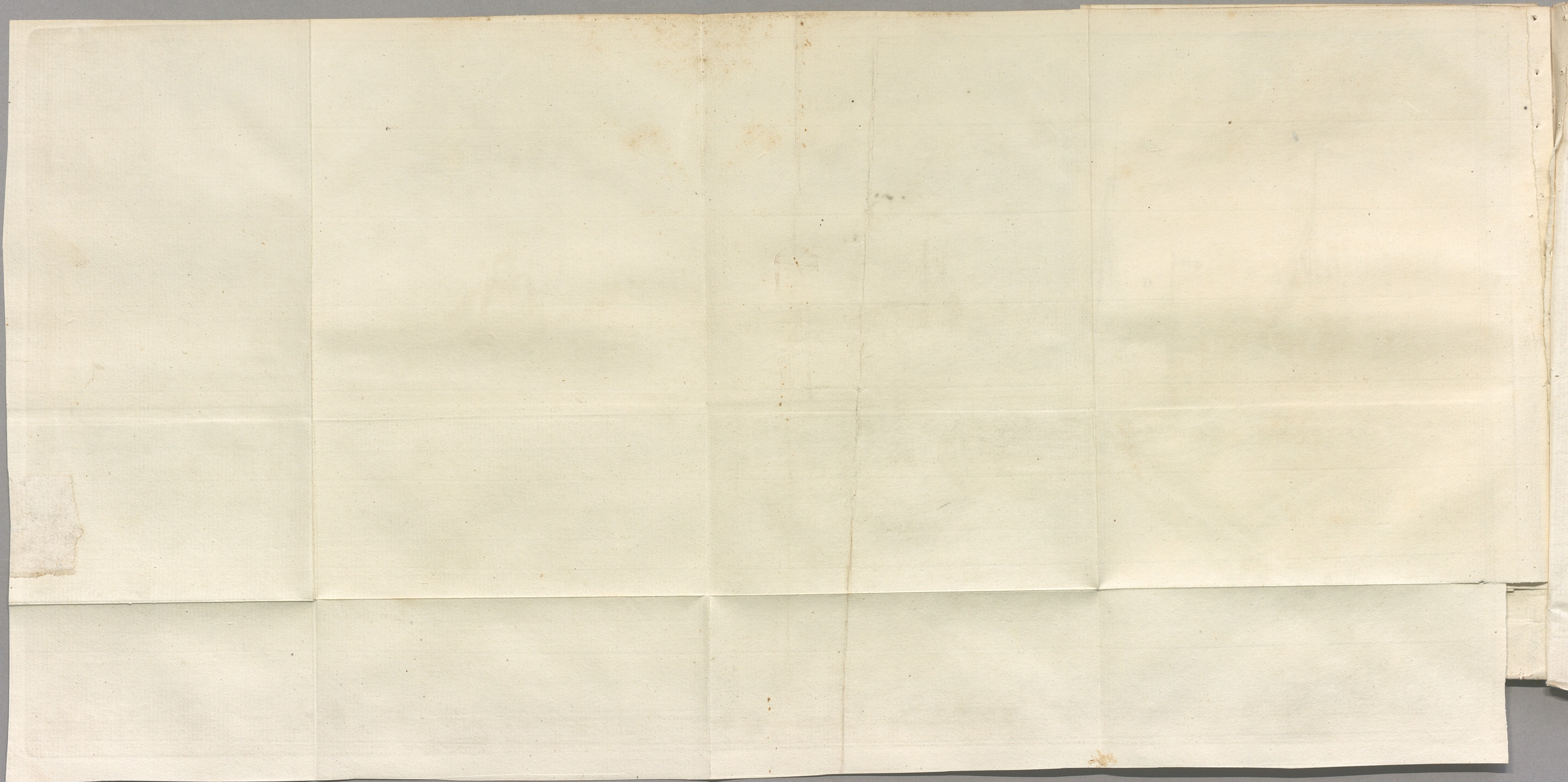
TAB. II.

TAB. III.

Wid Rätens utkastning i aft tages, at når Stor-seglet
 ned, och hela besättningen ställer sig hwar til sin syfla,
 at draga Rätet på Däck utur sitt rum, at gifwa Selin-
 gen fram, at fästa den tillika med waken wid swåra
 repet, Lit. E, alt efter som samma rep genom gångspelet
 blifwit dragit utur sitt rum, och ändteligen at wid rul-
 len eller relingen fästa Rätet i Sjön. Men Kocksmaten
 tilreder emedlertid aftonmåltiden, som åtnjutes så snart
 Rätet är i Sjön, och all ting i ordning stått til påföl-
 jande inwiindning. Är wädret för stilt, eller har man
 på någon tid ej fångat någon Sill, eller om det warder
 för sent på natten, så kastar man icke mera ut än hälft-
 en, eller $\frac{3}{4}$ de delarne af Råten; för hwilken orsak skull
 de i 5. S. nämde öpningar äro gjorde. Skulle så hän-
 da, at någon Giskare kommer seglandes under utkast-
 nings tiden, och för wädrets hårdhet skul ej kan komma
 at tala med den som Råten utkastar; han icke eller märker
 någon haf wara uprest, så räknar den seglande de meränd-
 dels på watnet flytande hela tunnorne, och kan deraf
 weta, om $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ Råten är i sjön, samt lemnar
 derefter distance.

Wid första, andra och tredie utkastningen, bör Step-
 paren noga tilse, at Rätet har sina behöriga for-
 kar. Merändels håller man före, at når tre Rät äro
 ifrån Fartyget, så böra de samma gå under watnet. I
 följe hwaraf, om Rätet förut siunker under watnet, så
 är forken för lätt; åfwen som förmycken fork är påsatt,
 om

om Råten sednare gå under watern: Dock måste detta
 lämpas wid Sommar-fisket, alt efter som Sillen går
 högt eller lågt. När sidsta ändan af Råtet är i Sjön,
 och Selingen och Wakaren fästade på repet, då flyttas
 repet ifrån sidan til förståfwen, och lemmas änku 2 à 3
 stoppars lång bukt ifrån Råtet til Skeppet, efter wäder-
 leken, Tab. I. N:o 18, och warder då samna rep, se-
 dan det är tilbörligen med klädning eller mattor försedt,
 om Relingen och gång-spelet fastgjordt. Wänder Far-
 tyget sig straxt för förståfwen at winden, hwarest Råtet
 ligger förut, Tab. I. N:o 19, då ställes all ting i ordning
 til inwindning. I medlertid under det besättningen åter-
 afstomål, blifwer en man ständigt på Däck, at se efter
 tiden och wädrets förändring; Ty derest winden skulle
 springa på en annan sida, måste man, til undwikande
 at drifwa i sine Råt, eller at gjöra Råtet ofklart, Tab. III.
 Lit. F. straxt begifwa sig til arbete med inwindningen.
 I medlertid kan den mannen, som håller wakt, titta
 efter den ibland wankande och på krot tagande fisken, til
 hwilken ända det är brukeligt, at besättningen är för-
 sedd med nödige och dertil tjenlige Linor. Eljest sker
 inwindningen 1 à 2 timar för Solens upgång, och bör-
 jas med de närmast Skeppet warande fyra Råt. Tab. III.
 Lit. G. Lit. G, genom besättningen, som til arbetet är indelt,
 dels at med gång-spelet winda repet in, som af en man
 hålles om gång-spelet, och af en annan ordenteligen och
 ringwis lägges i des dertil afföndrade rum, dels of at
 lösa wakaren, när den kommer til ståfwen, och likale-
 des Selingen, som bringar den längs sidan til rullen,
 hwarest twenne man stå, som emottaga Råtet och hålla
 det redigt på bemålte rull, tils alla Råten kommit in-
 om bord. I medlertid skakas Sillen utur Råten på
 Däck

Tab. I.
 N:o 18.

Tab. I.
 N:o 19

Tab. III.
 Lit. F.

Tab. III.
 Lit. G.

Däcket i de dertill lemnade rum; och Nåtet hales derefter på en mitt öfwer. Däcket gjord rulla til sit särskilde ställe, hwarest det redigt warder nedlagt; Och om möjeligit är, så böra de Nåten, som blifwit sönderrifne, lagas, förän de åter utkastas. Så framt ingen oförmodad händelse tilstöder, ligger Fartyget med förståfven emot winden tils Nåtet är inom bord, på 3 å 4 når, då Fartyget begynner at falla tvärs på winden, Tab. III. Fig. H, wid hwilket tilfalle mycket frestas på Selsingarnes styrka; Swarföre, och på det man i swår sjögång ej må förlora någon redskap, man sätter en half Selsing på de bägge yttra Nåten. Tab. I. N:o 13.

Tab. III.
Fig. H.

Tab. I.
N:o 13.

§. II.

Sedan Nåten äro dragne inom bord, hifas straxt Stor-seglet, Tab. III. Lit. I, så framt man finner nödigt, at ändra fiske-stället. Medan Fartyget är under segel, uptages salt och toma kåril til den fångade Sillens saltning och inpäckning: til hwilken ända någre af besättningen sättja sig omkring stor-luckan, hwardera försedd med en knif af ett fingers längd, med hwilken Sillen under kåtarne upståres och tarmarne uttagas, som fastas i en korg eller annat kåril; men mjölken och råmmen bör lemnas orörd i Sillen, hwilken, så fort den hunnit rensas, äfwen fastas i korgar. De af Besättningen, som slutat rensningen, slå sedan Sillen i en back, i hwilken, sedan den blifwit med Salt beströdder, Sillen omröres med en träspada, hwaraf den blifwer styf, och fölgatteligen mera beqwäm at handtera wid insaltningen och inpäckningen i Tunnorne. På dese Tunnor och båda sidorna om buken, bäres et hål öfwan för banden, hwari slås en plugg,

Tab. III.
Lit. I.

til förefommande, at banden icke strida af. Wid Sil-
lens packning bör bottnen af Tunnan beströs med et
godt lag Salt, och sedan salt imellan hwar lag, til
des Tunnan blifwer wäl full, då Sillen med tilräcke-
ligt Salt beströs. Hwarefter, så framt storm eller
owäder sådant icke förhindrar, Sillen måste stå 2 à 3
dygn, och då med 3 à 4 lag fullpackas. Så mycket
möjeligt är, bör blod-lakan qwarlemnas, och noga
tilses, at ei mera deraf får bortrinna, än som fordras
til rum för den Sill, hwarmed kärillet skal fullpackas.
Men den afhållde lakan bör i medlertid förwaras i
en tom Tunna, at nyttjas på de käril, som ega min-
dre tilräckelig laka. Börandes i öfrigit för all ting
aktas, at Sillen i rågnwäder icke rensas och insaltas
under öpen Himmel, emedan den samma i des godhet
derigenom mycket förlorar.

§. 12.

På en Sjöpackad Läst af 14 Tunnor räknas upgå
4, $4\frac{1}{4}$ à $4\frac{1}{2}$ Tunnor Salt, Mätare-mål, alt som
Sillen är magrare eller fetare.

§. 13.

Til den första eller Matjes Sillens tidigare hemförsel
är brukeligt, at medsända mindre Hufare eller
Fagter, under namn af Fagare. Tab. III. Lit. K.

Tab. III.
Lit. K.

§. 14.

När thet lider til Hösten och man begifwer sig på
hemwägen, så bör, så länge återresan påstår, en
del

del af Nåten hwarje dag halas på Dæctet, at wådras, hålst de annars, inom få dagars förlopp, skulle brinna tillsammans. Wid hemkomsten böra ock Nåten genast tagas utur Fartyget, och en dag ligga i färsst watn til utwatning, samt sedan wål torkas och i förwar låggas, så at ingen ohyra, som sig eliest insinna skulle, de samma måge kunna förderfwa. Nästa Wårtid böra de samma igenomses, och de söndriga ställen lagas, samt med en ny slinga på öfre delen förbättras. Fartyget bör ock hwarje resa köhlhalas, och Pees och Staal far åtminstone med hälften förbättras och förnyas.

§. 15.

Swad betråffar Cabilleau eller Torst-fisken i öpna hafwet, så böra de til samma fiske gjorde Linor wara slagne gemenligen af 6 garns tjocklek, med et Bly-lod om 3 til 4 skålpunds wigt til sänke, samt derefter jämfat förråds gods. Dock måste detta, med det mera, lämpas efter besaffenheten af det stället, på hwilket detta fisken idkas.

§. 16.

Til bete och agn wid Torst-fisken brukas sönderskuren salt Gull, salt Kött och Slåsk, och Tungor af Torst och Långor.

§. 17.

Torst och Långor böra, straxt efter fångsten, wål rensas, hufwudet jämte ryggbenet, der stertbenet tager wid, affkåras, och fisken slåkas ifrån buken til ryggen, samt det i buken sittjande blå skinn och de öfrige in-

inellswörne uttagas: Derefter sköljes fisken wäl, och, sedan blodwatnet fått afrinna, sker saltningen och packningen på sätt, som om Sillen nämt är. Huswuden brukas til kost för besättningen, och tarmarna, eller den så kallade Sun-magen, insaltas til affalu. Men Lefren sönderhackas, och til at förekomma förrutnelse, saltas något, då deraf wid hemkomsten kan kokas Tran eller Olja.

S. 18.

Wid denna Fiskens insaltning i aft tages den proportion af Salt, som angående Sillen här frammanföre omrördt finnes.

www.books2ebooks.eu